

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки
та методики початкової освіти

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

БИГАР ГАННИ ПАВЛІВНИ

на дисертаційну роботу *Єремії Яни Ігорівни*

**«Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у
майбутніх учителів фізичної культури»,**

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дослідження

Актуальність дослідження зумовлена низкою чинників теоретичного, практичного та соціального характеру. У сучасних умовах реформування системи освіти в Україні, зокрема відповідно до вимог Концепції Нової української школи, набуває особливого значення якісна підготовка педагогічних кадрів, здатних працювати в умовах постійних змін, використовувати сучасні технології навчання, інтегрувати знання з різних галузей, формувати в учнів ключові компетентності.

Предметно-методична компетентність вчителя фізичної культури – це не лише професійне знання предмету, а й здатність реалізовувати зміст освіти через ефективні методи й педагогічні технології, відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів. З огляду на це, формування такої компетентності в майбутніх учителів фізичної культури виступає одним із пріоритетних завдань професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Попри наявність окремих наукових праць, присвячених професійній компетентності педагогів, питання цілісного підходу до формування предметно-методичної компетентності саме вчителів фізичної культури залишається недостатньо розробленим. Особливо потребують уваги аспекти міждисциплінарної інтеграції, інноваційного освітнього середовища, а також розробка практичних механізмів діагностики рівнів сформованості цієї компетентності.

Дисертаційне дослідження, присвячене визначенню педагогічних умов формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури, є вчасним і затребуваним. Воно відповідає сучасним науково-педагогічним орієнтирам, враховує потреби практики та сприяє вдосконаленню професійної освіти. Таким чином, тема дослідження є надзвичайно актуальною як у науково-теоретичному, так і в прикладному аспектах.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота узгоджується з планом науково-дослідної роботи кафедри та відповідно до наукових планів Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича, зокрема в межах дослідницької теми «Теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної освіти та професійної підготовки фахівців у контексті євроінтеграційних процесів» (№0121U109359) та «Освіта та соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства в умовах глобалізації та інтеграції» (№0121U110498).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, мають високий ступінь обґрунтованості, цілісності та внутрішньої логічної послідовності. Авторка дослідження продемонструвала здатність критично аналізувати сучасний стан наукової розробки проблеми, виявляти суперечності в теорії та практиці підготовки майбутніх учителів фізичної культури, а також методично точно конструювати гіпотезу й експериментальну модель дослідження.

У роботі послідовно поєднано теоретичні та емпіричні методи дослідження. Зокрема:

- здійснено комплексний аналіз наукових джерел у галузі педагогіки, психології, методики викладання фізичної культури;
- проведено чітке конструювання структури предметно-методичної компетентності та педагогічних умов її формування;
- розроблено авторську структурно-функціональну модель формування компетентності;
- організовано педагогічний експеримент з якісною діагностичною процедурою, що включає валідний та надійний інструментарій.

Результати педагогічного експерименту статистично оброблені з дотриманням методологічних вимог: наведено достовірні дані, продемонстровано динаміку змін рівнів сформованості компетентності в експериментальних і контрольних групах. Це дає підстави вважати емпіричні результати науково підтвердженими, а сформульовані висновки — аргументованими.

Практичні рекомендації, що містяться у роботі, відзначаються реалістичністю впровадження в освітній процес ЗВО. Вони деталізовані, підкріплені прикладами авторських методичних розробок і спрямовані на оновлення змісту професійної підготовки вчителів фізичної культури. Запропоновані дидактичні одиниці, кейсові завдання, міждисциплінарні проєкти можуть бути безпосередньо використані у навчальному процесі.

Загалом, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій свідчить про високий рівень наукової культури здобувачки, її здатність до самостійного наукового пошуку та генерування ефективних педагогічних рішень.

4. Наукова новизна та теоретична значущість результатів дослідження

Дисертаційна робота відзначається помітною **науковою новизною**, яка виявляється як у постановці проблеми, так і в підходах до її розв'язання. Авторка вперше на теоретико-методологічному рівні визначила, охарактеризувала та обґрунтувала **педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності** майбутніх учителів фізичної культури, що є цілісною й обґрунтованою системою педагогічних впливів, організаційних форм і методичних засобів, спрямованих на досягнення конкретного результату.

Суттєвою новизною є також:

- авторське трактування поняття *предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури*, яке розглядається не лише як знання та вміння, а як комплексна інтегративна характеристика професійної готовності;
- розроблення *структурно-функціональної моделі* формування цієї компетентності, що поєднує міждисциплінарний підхід, компетентнісну, діяльнісну та особистісно орієнтовану парадигми;
- створення ефективної методики реалізації педагогічних умов у процесі професійної підготовки, що враховує сучасні освітні вимоги, принципи НУІШ, використання інноваційних технологій;
- запровадження *нових дидактичних одиниць* – проблемно-контекстних, кейсових, комунікативних і рефлексивних завдань, які сприяють розвитку професійного мислення й практичних умінь майбутніх учителів.

Значущість результатів дослідження полягає в тому, що вони:

- створюють науково обґрунтовану основу для вдосконалення освітніх програм у закладах вищої освіти;
- можуть бути використані при модернізації змісту дисциплін фахової підготовки педагогів;
- мають потенціал до подальшої апробації у підготовці вчителів інших спеціальностей;
- надають дієві інструменти для оцінювання рівнів сформованості компетентностей здобувачів вищої освіти.

Отже, новизна та значущість дисертаційного дослідження підтверджуються як на теоретичному, так і на прикладному рівні, що дозволяє розглядати результати як вагомий внесок у розвиток педагогічної науки та практики професійної освіти.

5. Повнота викладу у наукових публікаціях, що відповідають темі дослідження

Здобувачка представила результати дисертаційного дослідження у низці фахових наукових публікацій, які охоплюють основні положення її роботи. Серед них – 7 – одноосібні, 8 – відображають основні наукові результати дисертації, 8 – апробаційного характеру; 1 – навчально-методичний посібник.

6. Значення дослідження для науки, освітньої практики та суспільного розвитку

Результати дисертаційного дослідження мають вагоме значення як для педагогічної науки, так і для практики професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

З позицій наукової новизни, робота поглиблює уявлення про структуру та зміст предметно-методичної компетентності педагога, уточнює її компонентний склад, функції, взаємозв'язки з іншими видами професійної компетентності. Розроблена авторська модель формування компетентності слугує теоретичною основою для подальших наукових розвідок у галузі теорії професійної освіти, дидактики та методики фізичного виховання.

Важливе значення має міждисциплінарний підхід, реалізований у роботі, що дозволяє переосмислити методологічні засади формування педагогічних компетентностей в умовах інтеграції знань та практик різних освітніх галузей. Це надає дослідженню універсальності та відкриває можливості для міжгалузевого застосування результатів.

З прикладної точки зору, дослідження має безпосередню практичну цінність для закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців у галузі фізичної культури та спорту. Авторська методика реалізації педагогічних умов, дидактичні матеріали, діагностичний інструментарій, а також оновлені змісти навчальних дисциплін можуть бути інтегровані до освітніх програм і курсів. Це дозволить підвищити ефективність формування професійних компетентностей, покращити якість підготовки випускників та забезпечити відповідність освітнього процесу сучасним вимогам і викликам галузі.

Крім того, результати дослідження можуть бути використані в:

- діяльності методичних служб ЗЗСО;
- підготовці програм післядипломної педагогічної освіти;
- розробці підручників, навчально-методичних посібників і рекомендацій для вчителів;
- науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти – у магістерських, дипломних, курсових проєктах.

Таким чином, значення дисертації виходить за межі суто наукового дослідження і виявляється у її потенціалі до реального поліпшення педагогічної практики, підвищення якості освітнього процесу та формування конкурентоспроможного сучасного вчителя фізичної культури.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (довідка про впровадження № 399 від 04.02.2025 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 307/02 від 07.02.2025 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка про впровадження № 662/01-50/02 від 11.02.2025 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка про впровадження №01-23/48 від 18.02.2025)

7. Відсутність порушення академічної доброчесності

У процесі ознайомлення з дисертацією не виявлено фактів академічного недоброчесного поведіння. Авторка сумлінно дотримується принципів наукової етики, належним чином оформлює джерела, обґрунтовує запозичення та чітко відмежовує власні думки від чужих. Текст роботи не містить ознак плагіату або фабрикації результатів. Високий рівень академічної доброчесності засвідчує відповідальне ставлення здобувачки до наукової діяльності.

8. Дискусійні положення та пропозиції до змісту дисертації

Загалом, позитивно оцінюючи результати дисертаційного дослідження Єремії Я.І., його наукове та практичне значення, вважаємо за доцільне висловити певні міркування та побажання:

1. Більшість положень дисертаційного дослідження виважені і мають міцне методологічне і психолого-педагогічне підґрунтя. Проте у дисертації допущено поверхове подання деяких понять без належного обґрунтування. Зокрема, до таких понять відносяться «інноваційні педагогічні технології», «інновація» та ін.

2. Дисертаційна робота значно б виграла, якби авторка дослідження доповнила методологічні підвалини ідеями синергетичного підходу. Адже у тексті дисертаційної роботи зустрічаємо згадки про необхідність цілісного, взаємодоповнювального використання розробленої структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

3. У підрозділі 1.1. дисертації зазначено, що «... в узусі виконання завдань дослідження звертались до потенціалу технології мікронавчання для досягнення квазіпрофесійності та контекстності професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури й формування складників предметно-методичної компетентності». Можна було б докладніше розглянути питання методики реалізації цього методу в навчання студентів в експериментальних групах.

4. У підрозділі 3.1 роботи слід було б надати більш розширену інформацію щодо комплектування експериментальної та контрольної груп в процесі організації педагогічного експерименту, що додало б переконливості отриманим результатам.

5. У процесі розкриття змістового наповнення (параграф 2.2) і технологій реалізації третьої педагогічної умови: «створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури» авторці дисертації варто було б більше уваги приділити практиці, яка є вагомим чинником підготовки та суттєвою складовою особистого досвіду майбутнього учителя фізичної культури вирішувати методичні завдання в реальних умовах.

6. Робота не позбавлена стилістичних, мовних та змістових погрішностей. Ці пропозиції не є зауваженнями, а радше відкривають шляхи до поглиблення теми й розвитку нових напрямів наукових пошуків.

9. Висновок і рекомендації щодо присудження наукового ступеня доктора філософії з відповідної галузі

Дисертаційна робота «Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури» є завершеним, теоретично та експериментально обґрунтованим науковим дослідженням, що має вагому наукову новизну, практичну значущість і відповідає сучасним вимогам до таких робіт. Результати дослідження підтверджують сформованість у здобувачки високого рівня наукової культури, уміння здійснювати комплексне педагогічне дослідження й продукувати актуальні наукові ідеї. Робота відповідає встановленим вимогам пунктів 6.7.8,9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (із змінами внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України №341 від 21 березня 2022 року, №502 від 19 травня 2023 року, №507 від 3 травня 2024 року). Відповідно, авторка дисертації Єремія Яна Ігорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
та методики початкової освіти
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Ганна БИГАР

